

İSTİŞÂRE (3)

(...dünden devam)

İstişâre, vahiy olmayan konulara özgüdür. Tâbiîlere ve onların tâbi'lerine dayandırılan sözlere göre Allah'ın Elçisi, vahiy olmayan ve din temelleriyle ilgili bulunmayan konularda istişâre ederdi. Fakat vahye dayalı dinî esaslarda istişâre etmemiştir. Çünkü "Nass olan yerde ictihâd yapılmaz." Din esasları, Peygamber'in kendi görüşüyle değil, Allah'ın vahiy ve ilhâmîyle kurulmuştur; burada istişârenin yeri yoktur.

Şu var ki Kur'ân-ı Kerîm'de siyasete, idâreye, cihâda, ekonomi, kazâ (yargı) ve sosyal konulara ilişkin âyetlerin çoğu, genel prensipler niteliğindedir. Bu konularda ayrıntılara girilmemiştir. Ayrıntıları belirlenmiş hükümler çok azdır. Bu hükümlerin kurallar halinde düzenlenmesi ve uygulanması, müslümanların yaşadıkları ve yaşayacakları şartların gereklerine bırakılmıştır. İşte müslümanlar, Kur'ân'ın koyduğu bu genel prensipler ve anahtarlar çerçevesinde istişâre ve ictihâd ile sorunlara çözüm ararlar. Bu yöntem İslâm'ın her devre uymasını, her dönemin sorunlarına çözüm getirmesini, dolayısıyla onun ebedî yaşamasını sağlar.

Peygamber (s.a.v.), hayatlarında, vahiy-le bir hüküm belirtilmeyen önemli konuları ashâbına danışırdı. Vahiy veya ilhâm ile kendisine bildirilen dinî konularda istişâre etmezdi. Fakat onun vefâtından sonra sahâbîler, dünya konularında olduğu gibi dinî konularda da istişâre ederek Kitâb ve Sünnet'ten hükümler çıkarırlardı. İşte bu, parlamenter anlamda yasa yapmak demektir. Sahâbîlerin, istişâre ile hükme bağladıkları ilk mes'ele, hilâfet sorunu olmuştur. Çünkü Hz. Peygamber bu konuda açık bir görüş belirtmemiştir.

Hz. Ömer de: "Allah Elçisi'nin, dinimiz hakkında razı olduğu şeye biz, dünyamız hakkında da razı oluruz" demiştir.

Akıllı bir kişi de: "Karşılaştığım bir işte istişâre edip onların dediklerini yaptığım sürece hiç yanılmadım. Çünkü isâbet etmiş olsam, isâbet edenler onlardır; yanılmış olsam, yanılanlar onlardır" demiştir (Kurtubî, el-Câmi': 16/37-38).

(Taberânî, el-Câmi'u's-sağîr'de, Kudâ'î de Enes'ten merfû olarak rivâyet etmiş iseler de senesinde çok zayıf biri vardır (Keşfu'l-Hafâ: 2/242)

(devamı yarın..)